

TOIMINNAN KEHITTÄMINEN TAKTIIKAN TUTKIMUKSEN PÄÄMÄÄRÄNÄ – PÄÄKOMENTOPAIKAN SIIRRON SUUNNITTELUPROSESSI SUOJAN NÄKÖKULMASTA ITÄ-SUOMEN VIESTIPATALJOONAN MUUTTUVASSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

MIKKO VEPSÄLÄINEN JA NIKO KOIVULA

Mikko Vepsäläinen on yliluutnantti ja työskentelee Karjalan Prikaatissa.

Niko Koivula on kapteeni ja työskentelee Maanpuolustuskorkeakoulun taktiikan laitoksella.

JOHDANTO

Tällä hetkellä Puolustusvoimien organisaatorakenne on merkittävän muutoksen kourissa. Globaali taloudellinen taantuma on pakottanut valtion hallinnon toimintojen tehostamiseen ja asettanut merkittävät säästövelvoitteet. Tähän liittyen puolustusvoimissa on alkanut yksi sen historian suurimmista organisaatorakenteen ja toimintojen muutoksista. Tutkijan näkökulmasta suomalaisessa operaatiotaidossa ja taktiikassa tämä pitää kuitenkin nähdä enemmän mahdollisuutena kuin uhkana.

Tähän liittyen maavoimat on aloittanut uudistetun taistelutavan kouluttamisen ja jatkokehittämisen, jotta se realistisemmin pystyisi vastaamaan vastustajan muodostamaan uhkakuvaan, koska nykyaikaisella taistelukentällä tilanteet kehittyvät ja muuttuvat nopeasti. Jos ylemmällä johtoportaalalla ei ole kykyä lähes reaaliaikaisen tilannekuvan ylläpitoon ja jakamiseen

johtamisen ja suunnittelun tukena, suorituskykyisistä joukoista huolimatta vastustaja menee käytännössä minne haluaa ”lätkien” joukkojamme kuin karpäsiä taettiin.

Karjalan jääkäriprikaati on yksi puolustusvoimien ”iskevistä nyrkeistä” nyt ja tulevaisuudessa. Sen päätehtävänä on hyökkäys, joka luo ominaislaatuisia lisäelementtejä jääkäriprikaatin johtamiseen ja johtamisen tuen järjestelyjen toteuttamiseen muihin yhtymiin verrattuna. Jääkäriprikaatin johtamisen tuen järjestelyistä on vastannut merkittävältä osin esikuntakomppanian päällikkö. Mikko Vepsäläisen pro gradu – tutkielmassa tarkasteltiin esikuntakomppanian päällikön suunnitteluprosessia pääkomentopaikan siirrossa suojan näkökulmasta Karjalan jääkäriprikaatissa. Tutkimukselle asetettiin vaatimus, että sen täytyy olla realistisesti hyödynnettävissä tulevaisuudessa.

Tarkoituksena oli löytää vanhasta ja koestetusta Karjalan jääkäriprikaatin organisaatiosta ne keskeiset periaatteet, jotka olisivat mahdollisesti hyödynnettävissä tulevaisuudessa maavoimien uudistetun taistelutavan mukaisten joukkojen koulutuksessa yhtymän pääkomentopaikan suojaan ja sen vaatimuksiin liittyen.

AJATUKSIA SUOMALAISEN SOTATAIDON JA TAKTIIKAN TUTKIMUKSESTA

Suomalaisesta sotataidosta ja taktiikasta on puuttunut avoimuus, ainakin tutkijoiden kannalta tarkastellen. Tämä näkyy selkeimmin ohjesäännöissä ja oppaissa joista lukijan on mahdotonta etsiä tiedon alkuperää, vaikka juuri kyseinen jäljitettävyys on yksi tieteellisyyden ”peruspilareista”. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei selkeä tieteellisyys olisi jo pitkään ollut vaikuttamassa niiden taustalla.

Useimmat sotataidon ja taktiikan tutkimukset ovat viranomaiskäyttöön luokiteltua materiaalia. Sotilaat ovat päässeet lukemaan siviiliyliopistojen tutkimuksia, mutta siviiliopiskelijoilla ei ole ollut mahdollisuutta tutustua sotilaiden tekemiin tutkimuksiin. Tämä seikka on osaltaan pitänyt yllä ”salaisuuksien verhoa” ja jopa epäilyjä, voidaanko sotataittoa ja taktiikkaa edes tutkia tieteellisesti. Tässä artikkelissa pyritään raottamaan tätä ”salaisuuksien verhoa” ja avaamaan rohkeasti keskustelutieteellisyyden avoimuudesta. Tässä esitellään avoimesti yksi tapa tehdä sotataidon ja taktiikan tutkimusta. Tutkimuksen tulokset on luokiteltu viranomaiskäyttöön, joten niitä ei tässä artikkelissa käsitellä.

Mikä on tutkijan rooli tällä hetkellä sotataidon ja taktiikan tutkimuksessa? Tätä kysymystä jouduttiin miettimään useasti varsinkin tutkimusprosessin alussa tutkimussuunnitelman laatimisen yhteydessä. Taktiikassa voi helposti tutkia vallitsevaa nykytilannetta ajanhetkellä X. Se ei kuitenkaan tuo sille mitään lisäarvoa, koska havaintojemme mukaan tieto tutkittavasta asiasta on jo olemassa, jolloin tutkimuksesta muodostuu sotahistorian tutkimus. Tähän liittyen sotataidon ja taktiikan tutkimuksen vaatimuksena on, että sen tulee tuottaa uutta tietoa toiminnan kehittämiseksi.

PASSIIVISTEN SUOJAMENETELMIEN HYVÄKSIKÄYTTÄMINEN EI VOI PERUSTUA REAGOIVAAN SUUNNITTELUUN JA JOHTAMISEEN

Pro gradu -tutkielman alkuperäisenä aiheena oli vertailla mekanisoitujen yhtymien johtamispaikkojen ylläpitoa, suojausta ja siirtoja esikunta- ja viestipataljoonan komentajan näkökulmasta. Tutkimuksen tiedonkeruuvaiheessa selvisi, että valtakunnan valmiusyhtymien ja mekanisoitujen taisteluosastojen johtamiskonseptit ja toimintaympäristöt eroavat niin merkittävästi toisistaan johtamisen tuen järjestelyiden ja toimintaperiaatteiden osalta, että vertailua ei olisi ollut realistista suorittaa. Tästä syystä tutkimusaihetta jouduttiin rajaamaan radikaalisti alkupe- räisestä. Tutkimuksen aiheen tarkentamisen lähtökohdaksi asetettiin hyödynnettävyys siten, että siitä tulee olla merkittävää tukea Itä-Suomen viestipataljoonan varusmieskoulutuksen suunnittelulle ja

johtamiselle tehden siitä tilanteenmukaisempaa. Siksi luontevimmaksi näkökulmaksi valikoitui esikuntakomppanian päällikön näkökulma, koska juuri hän vastaa jääkäriprikaatin johtamisen tuesta. Vastaavasti tutkimuksen rajaaminen pääkomentopaikkaan perustui siihen, että esikuntakomppanian päällikkö myös henkilökohtaisesti johtaa sen johtamisen tuen järjestelyt. Johtamisen tuki ja sen järjestelyt tarkoittavat pääkomentopaikan siirtoa, suojausta ja ylläpitoa. Viesti- ja tietojärjestelmien toteutukseen johtamisen tukemiseksi tutkimuksessa ei kiinnitetä huomiota.

Tutkimuksen aiheen tarkentamisen jälkeen lähdemateriaaliin tutustuttiin rohkeasti uudestaan, pyrkien havainnoimaan asioita, jotka vaikuttavat pääkomentopaikan johtamisen tuen järjestelyihin. Havaintojen mukaan pääkomentopaikan johtamisen tuen vaatimuksena on suoja, johon vastaavasti vaikuttaa merkittävimmin vastustajan toiminta. Lähdemateriaalin mukaan esikuntakomppanian ja sitä kautta myös pääkomentopaikan suoja perustuu passiivisiin menetelmiin, kuten maaston tarjoaman suojan hyväksikäyttöön ja hajauttamiseen. Tällöin kriittisimmäksi pääkomentopaikan toiminnan vaiheeksi lähdemateriaalista nousi sen siirto, johon vastustaja pystyy helpoiten vaikuttamaan. Näiden havaintojen perusteella muotoutui teoria, että esikuntakomppanian päällikön suunnittelu- ja johtamistoiminta ei voi olla reagoivaa pääkomentopaikan suojan näkökulmasta. Koska esikuntakomppanian suoja perustuu passiivisiin menetelmiin, vaatii se esi-

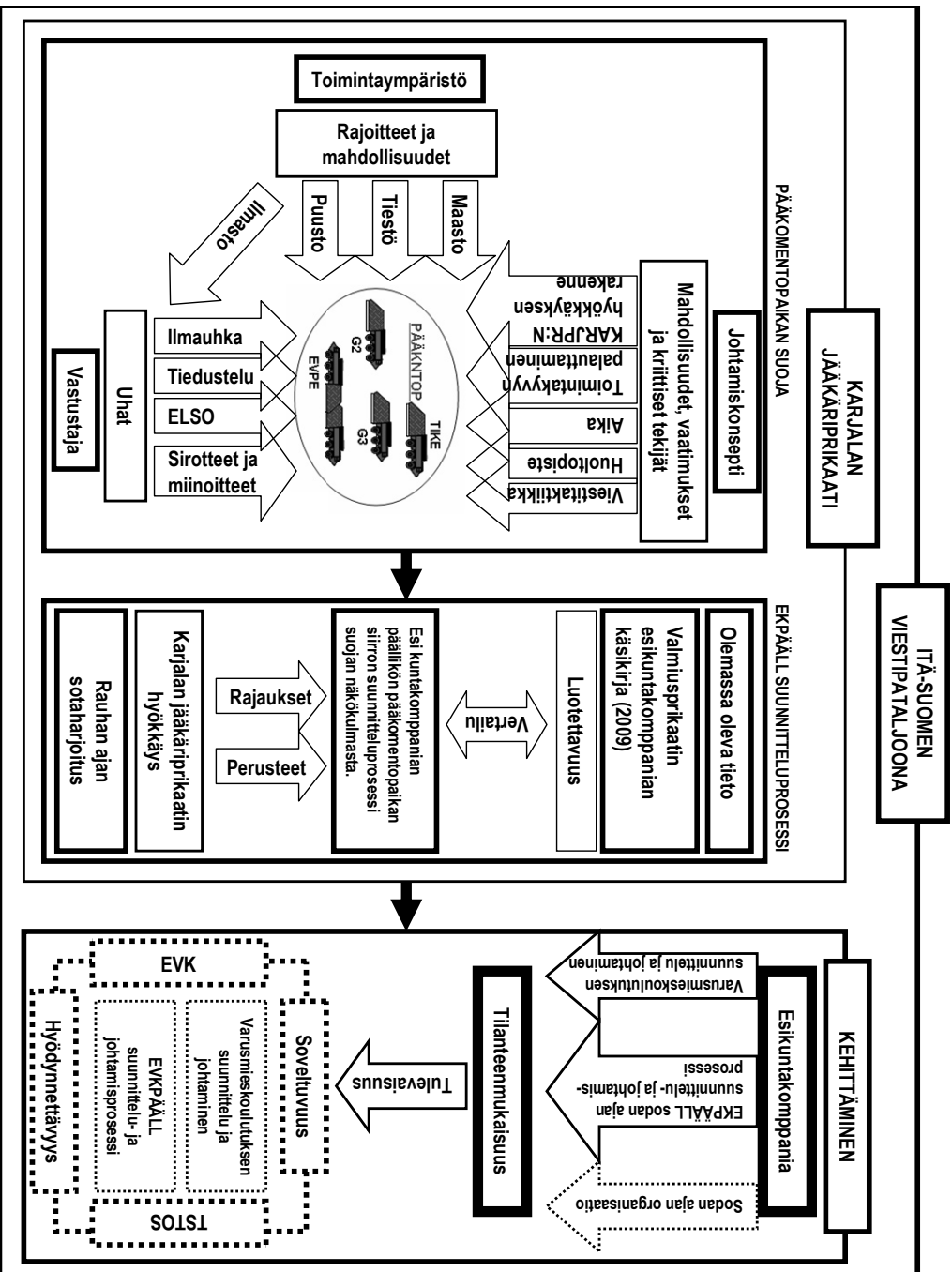
kuntakomppanian päälliköltä ennakkointia pääkomentopaikan siirron suunnittelu- ja johtamisprosessissa, koska se on siirron aikana haavoittuvimmillaan.

PÄÄTUTKIMUSKYSYMYKSEEN VASTAAMINEN ASKEL ASKELELTA

Kuvassa yksi esitetyllä tavalla tutkimus koostuu kolmesta keskeisestä kokonaisuudesta Itä-Suomen viestipataljoonan toimintaympäristössä nyt ja tulevaisuudessa. Tutkimuksen kolmessa sisältöluvussa tarkastellaan pääkomentopaikan suojaa. Sisältölukujen keskeiset johtopäätökset ovat antaneet perusteet tarkastella esikuntakomppanian päällikön pääkomentopaikan siirron suunnitteluprosessia suojan näkökulmasta nykyisessä tilanteessa. Tutkimuksen keskeinen anti koostuu kehittämisen kokonaisuudesta, jossa tarkastellaan olemassa olevien toimintatapojen ja -menetelmien soveltuvuutta tulevaisuudessa siten, että varusmieskoulutuksesta ja sodanajan komppanian päällikön suunnittelu- ja johtamisprosessista saataisiin mahdollisimman tilanteenmukaisia.

Tutkimuksen päätutkimusmenetelmänä käytettiin hypoteettis-deduktiivisuutta. Sen avulla tutkimuksen sisältöluvuista pystyttiin rakentamaan omat itsenäiset deduktionsa, siten että ne muodostavat selkeät päättelyaskeleet päätutkimuskysymykseen vastaamiseksi, joka tutkimuksessa on: Miten pääkomentopaikan suoja vaikuttaa esikuntakomppanian päällikön suunnitteluprosessiin siirtoon liittyen?

Tutkimuksen lähdemateriaalia analysoitiin pääasiallisesti kahdeksankenttäi-

Kuva 1: Tutkimuksen viitekehys

sellä SWOT -analyysillä. Tutkimuksessa analyysin ongelmaksi havaittiin kuitenkin subjektiivisuus. Tämän ongelman poistamiseksi SWOT-analyysin tukena käytettiin sisällön analyysiä, joka tukikin sitä erinomaisella tavalla. Sisällön analyysin kysymykset laadittiin alatutkimuskysymyksiin vastaamista tukeviksi sisältöluokkiin liittyen.

Jälkikäteen tarkasteltuna olisi kuitenkin ollut käytännöllisempää johtaa sisällön analyysin kysymykset tutkimuksen hypoteesin kautta. Tällä tavoin sisällön analyysistä olisi saatu kahdeksankenttäisen SWOT-analyysin tavoin koko tutkimusta tukeva menetelmä, joka samalla olisi parantanut myös asetetun hypoteesin todentamista. Kuitenkin kokonaisuuden kannalta tutkimustyöhön käytettyjen tutkimusmenetelmien valinta oli onnistunut. Ne olivat monipuolisia ja soveltuivat erinomaisesti tutkimuksessa käytetyn kirjallisen lähdemateriaalin analysointiin.

Kokonaisuutena tutkimusta voidaan pitää luotettavana, uskottavana ja paikkansapitävänä. Tutkijan pitää kuitenkin osata arvioida omaa työtään myös kriittisesti ja pyrkiä parantamaan sitä kautta toimintaansa. Merkittävimmin tutkimuksen luotettavuutta, uskottavuutta ja paikkansa pitävyyttä heikentää tutkimuksessa käytetyn ulkomaisen lähdemateriaalin vähäinen määrä. Tutkimuksessa vertaillaan saatuja havaintoja olemassa olevaan tietoon, jona tässä tutkimuksessa on pidetty *valmiusprikaatin esikuntakomppanian käsikirjaa* (2009). Sitä tukevaksi kokonaisuudeksi olisi tutkimuksessa voitu ulkomaisista lähteistä rakentaa myös toinen vertailu-

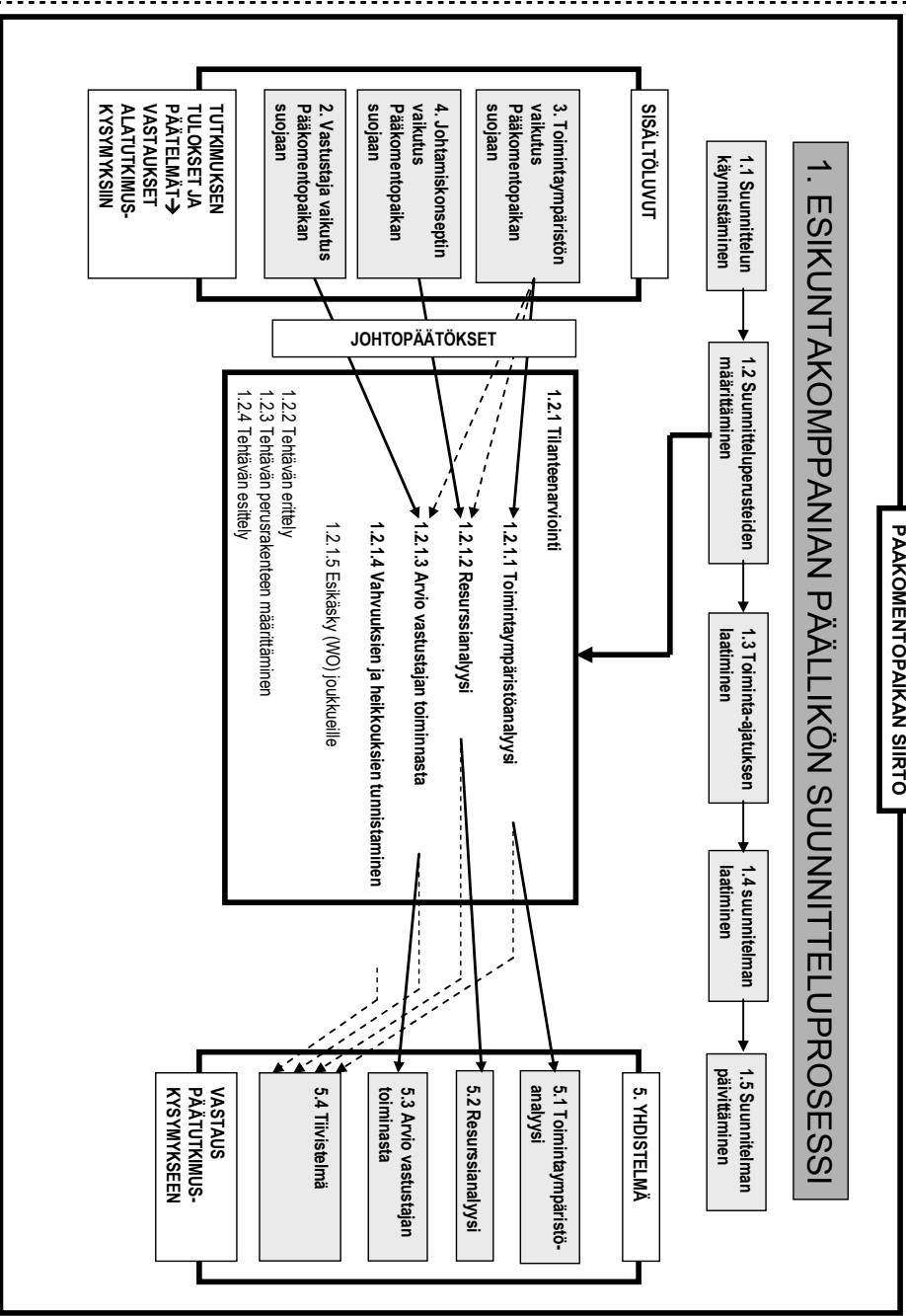
kohta tai teoria, johon saatuja havaintoja olisi voitu peilata. Tällöin tutkimuksessa olisi voitu tuottaa voimakkaampi triangulaatio, jossa kolme keskeistä tekijää käyvät diskurssiota toistensa välillä.

PÄÄKOMENTOPAIKAN SUOJAN EDELLYTYKSENÄ ON ONNISTUNUT TILANTEEN ARVIOINTI

Karjalan jääkäriprikaatin esikunnan hajautetusta johtamispaikkarakenteesta johtuen esikuntakomppanian päällikön tehtäväksi on muodostunut tehtävien ja perusteiden käskeminen komentopaikkajoukkueiden johtajille, jotka hyvin itsenäisesti vastaavat johtamisen tuen käytännön toteuttamisesta etu-, selusta- ja taktisella komentopaikalla. Henkilökohtaisesti esikuntakomppanian päällikkö pystyy vastaamaan ainoastaan pääkomentopaikan johtamisen tuen käytännön toteuttamisesta. Pääkomentopaikan, kuten myös muiden jääkäriprikaatin esikunnan komentopaikkojen, suojan kannalta kriittisin vaihe on sen siirtäminen johtamisen edellyttämällä tavalla. Tämän käsketyt tehtävän toteuttamisessa esikuntakomppanian päällikkö käyttää suunnitteluprosessia, jonka yhtenäinen malli mahdollistaa joustavan johtamistavan ja yhteistoiminnan eri johtamistasojen välillä. Lisäksi se luo edellytykset rinnakkaiselle suunnittelulle esikunta- ja viestipataljoonan esikunnan kanssa sekä tarvittavat perusteet suunnittelun ja päätöksenteon ohjaukselle ja valvonnalle.

Kuvan kaksi mukaisesti pääkomentopaikan siirron suunnitteluprosessissa suo-

SUOJA JA SEN VAATIMUKSET
PÄÄKOMENTOPAIKAN SIIRTO

Kuva 2: Tutkimuksen päätutkimuskysymyksen vastaaminen

jan näkökulma vaikuttaa keskeisimmin suunnitteluprosessin vaiheeseen 1.2.1, tilanteen arviointi. Tilanteen arvioinnin voidaan nähdä olevan keskeisin osa esikuntakomppanian päällikön suunnitteluprosessia, koska jo sen pohjalta siirron valmistelut voidaan käynnistää antamalla siihen liittyvät esikäskyt joukkueille.

Onnistuneen tilanteen arvioinnin pohjalta esikuntakomppanian päällikkö kykenee saamaan selkeän ja realistisen käsityksen pääkomentopaikan suojasta ja sen toteuttamiseen tarvittavista vaatimuksista ja suorituskyvyistä. Suojan näkökulmasta suorituskykyjen määrittämisen perustana ovat aina vastustajan muodostamat uhat. Tutkimuksen mukaan näitä uhkia vastaan keskeisimmän suojan tarjoavat toimintaympäristön ja johtamiskonseptin hyväksikäyttö ja niiden rajoitteiden tiedostaminen.

Esikuntakomppanian päällikön tilanteen arvioinnin lopputuloksena on tietoisuus pääkomentopaikan suojan vahvuuksista ja heikkouksista. Tämä tietoisuus pääkomentopaikkaan johtamiskonseptin ja toimintaympäristöanalyysin pohjalta muodostettuun käsitykseen toimintaympäristöstä syntyy vertaamalla saatua tehtävää pääkomentopaikan siirrosta vastustajan toimintaan ja sen muodostamiin uhkiin. Koska Karjalan jääkäriprikaatin hyökkäyksessä tilanteet kehittyvät ja muuttuvat nopeasti, on esikuntakomppanian päällikön toiminnassa jatkuva tilanteen arviointi keskeisin osa hänen suunnittelu- ja johtamisprosessiaan pääkomentopaikan suojan näkökulmasta.

VASTUSTAJAN MUODOSTAMIA UHKIA VASTAAN EI PYSTYTÄ LUOMAAN YLEISPÄTEVÄÄ PERUSTAISTELUMENETELMÄÄ

Vastustajan pääkomentopaikalle muodostamia uhkia käsitellään yleisesti yhtenä kokonaisuutena, jonka toiminnan kehitys tai muuttuminen ei ole riippuvainen tilanteesta. Oppaissa ja ohjesäännöissä painotetaan esikuntakomppanian päälliköltä aktiivisuutta vastustajan muodostamilta uhilta suojautumisessa. Kuitenkin käytössä oleva aika ja ylemmän johtoportaan vaatimukset Karjalan jääkäriprikaatin johtamisen tuen toteuttamisesta rajoittavat aktiivisuutta merkittävästi. Tästä syystä pääkomentopaikan suojan näkökulmasta korostuu passiivisen suojan käyttäminen hyväksi kaikissa mahdollisissa tilanteissa. Lisäksi toiminnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota yhteistoimintaan muiden joukkojen kanssa. Karjalan jääkäriprikaatin hyökkäysoperaatiossa vastustajan muodostamia uhkia vastaan ei pystytä luomaan niin yleispätevää perustaistelumenetelmää, että sitä voitaisiin hyödyntää samanlaisena lähtöalueelta aina tavoitteen asti. Käytännössä pääkomentopaikan siirtoon liittyen on esikuntakomppanian päällikön aktiivisesti ja kriittisesti tarkastettava erikseen vastustajan muodostamia uhkia. Tässä korostuu esikuntakomppanian päällikön rinnakkainen suunnitteluprosessi sekä jääkäriprikaatin esikunnan että esikunta- ja viestipataljoonan esikunnan kanssa.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSEN VAIKUTUS TUTKIMUKSEN HYÖDYNNETTÄVYYTEEN

Puolustushallinnolla on vuosina 2011–2015 käynnissä laaja uudistus, jossa sodan ja rauhan ajan rakenteita ja toimintatapoja uudistetaan. Tähän prosessiin liittyy olennaisena osana maavoimien taistelutavan uudistaminen, jossa taistelu perustuu liikkuvuuden ja keskitetyn tulivoiman ja vaikuttamisen ympärille. Maavoimien uudistetulla taistelutavalla pyritään myös vastaamaan paremmin vastustajan muodostamaan uhkaan.

Käynnissä oleva muutos vaikuttaa merkittävästi Itä-Suomen viestipataljoonan tehtävään. Tähän asti pataljoona on vastannut Karjalan jääkäriprikaatin esikunta- ja viestipataljoonan joukkotuotannosta. Saapumiserästä 213 alkaen Itä-Suomen viestipataljoona aloittaa taisteluosaston esikunta- ja viestikomppanian kouluttamisen. Tätä syystä on erittäin tärkeää pohtia pro gradu -tutkielman hyödynnettävyyttä toimintaympäristön kokiessa merkittäviä muutoksia tulevaisuudessa.

Taisteluosaston toiminta ja sen johtaminen ovat verrattavissa Karjalan jääkäriprikaatiin, varsinkin, jos taisteluosastolle on käsketty hyökkäystehtävä. Molemmissa organisaatioissa esikuntien hajautettu komentopaikkarakenne ja viestitoiminnan järjestelyt tulevat olemaan toistensa kaltaiset. Pääkomentopaikan suojan näkökulmasta toimintaympäristön tarjoaman suojan käyttäminen hyväksi on merkittävä tekijä. Uudesta kalustosta johdettua taisteluosaston pääkomentopaikan

liikkumiskyky on erilainen kuin Karjalan jääkäriprikaatissa. Tämä johtuu siitä, että taisteluosaston komentopaikkojen rakenne perustuu siirrettäviin kontteihin ja raskaisiin maastokuorma-autoihin. Tästä syystä taisteluosaston esikunta- ja viestikomppanian päällikön pääkomentopaikan siirron suunnitteluprosessissa tulee korostaa toimintaympäristön tarjoamien mahdollisuuksien ja asettamien rajoitteiden huomioimista suojan näkökulmasta.

Taisteluosaston esikunta- ja viestikomppanian päällikön tehtäväkenttä on selkeästi laajempi ja monipuolisempi kuin Karjalan jääkäriprikaatin esikuntakomppanian päällikön tehtävä. Tähän vaikuttaa keskeisimmin se, että jääkäriprikaatin esikuntakomppanian päälliköllä on tukena esikunta- ja viestipataljoonan esikunta, kun vastaavasti taisteluosaston esikunta- ja viestikomppanian päällikkö saa tehtävänsä suoraan taisteluosaston esikunnasta ja vastaa sen perusteella sekä johtamisen tuen järjestelyistä että viesti- ja tietojärjestelmien toteuttamisesta. Tällöin päällikön toiminnassa tulee korostumaan ennakointi, tilanteen arviointi sekä tarvittavien esikäskyjen laatiminen ja käskeminen.

TUTKIMUKSEN JALKAUTTAMINEN KÄYTÄNTÖÖN

Maavoimien uudistetun taistelutavan ja varusmiesten palvelusajan lyhenemisen vuoksi on 7.1.2013 otettu käyttöön koulutusta ohjaavat uudet normit. Saapumiserän koulutukseen on käytettävissä 165 vuorokautta palvelusajan lyhentyessä joukkokoulutuskauden lopusta. Tästä

syystä koulutus tulee painottumaan yhä tiiviimmin erikoiskoulutuskaudelle. Koulutukseen käytettävän ajan supistuessa koulutuksen tulee olla alusta lähtien mahdollisimman tilanteenmukaista ja nousujohteista. Tutkimus antaa keskeiset perusteet Itä-Suomen viestipataljoonan koulutuksen suunnittelulle ja johtamiselle sekä Karjalan jääkäriprikaatin että taisteluosaston toimintaympäristöissä.

Kokemukset esikunta- ja viestikomppanian päällikön suunnittelu- ja johtamisprosessista ovat vielä tällä hetkellä vähäiset. Karjalan jääkäriprikaatin esikuntakomppanian päällikön toimintatapojen hioutuminen vei pitkän aikaa. Tähän perustuen tulee kestämään vuosia ennen kuin esikunta- ja viestikomppanian päällikön suunnittelu- ja johtamisprosessit tulevat asettumaan uomiinsa taisteluosaston toimintaympäristössä. Tämä työ on kuitenkin pystytty tämän tutkimuksen avulla vahvasti aloittamaan. Pienistä puroista tulee syntymään vuolaasti virtaava joki.

TAKTIIKAN TUTKIMUS – KUINKA KEHITTÄÄ JA HYÖDYNTÄÄ SITÄ EDELLEEN

Taktiikan julkaistu tutkimusanti on ollut tavattoman vähäistä. Kuitenkin taktiikan tulisi olla Maanpuolustuskorkeakoulun ominta osaamisaluetta. Maanpuolustuskorkeakoulun taktiikan laitos on merkittävästi panostanut tutkimusmenetelmien opetukseen, joiden suorittamisen aikana taktiikan opiskelijalle tulee varmasti selväksi, miten hänen tulee pyöritellä mannaryynin kokoista taktii-

kan tutkimusaihettaan tieteellisen tutkimuksen muodostamassa universumissa. Tutkimusmenetelmäopinnot antoivat tarvittavat työkalut tieteellisen tutkimuksen laatomiselle niin laadullisista kuin määrällisistä näkökulmista.

Luokkaopetuksen lisäksi opinnot koostuivat neljästä pro gradu -seminaarista ja niistä tukevista kolmesta työseminaarista. Käytetty menetelmä tukee taktiikan tutkimuksessa erinomaisesti koko tutkimusprosessia sen alusta aivan loppuun asti. Seminaari-istunto vaatii onnistuakseen sekä ohjaajan että ohjattavan panostusta sen valmisteluihin. Onnistuneen seminaari-istunnon jälkeen tutkijalla tulee olla tunne, että hän on oppinut jotakin uutta ja hän on saanut vastauksen asettamiinsa kysymyksiin. Parhaimmillaan ohjaaja toimii puheenjohtajana keskustelussa, jossa koko luokka haastetaan yhdessä ratkaisemaan tutkijan esittämiä ongelmia. Se miten tutkija hyödyntää seminaareissa saatuja havaintoja, pitää olla jokaisen henkilökohtainen valinta.

Tutkimusprosessin alussa monet opiskelijat tunsivat rimakauhua sotatieteiden maisterikurssin alussa, joka osaltaan johdettiin opiskelijan kokemasta ”kotijoukko-osaston” tuen puutteesta. Tästä syystä on tärkeää, että tulevaisuudessa sotataidon ja taktiikan tutkimuksessa tullaan kiinnittämään erityistä huomiota opiskelijan saamaan tukeen jo opintoja edeltävässä orientaatiovaiheessa. Aikaa tähän on, koska ennen sotatieteiden maisterikurssin alkua opiskelijat ovat olleet pääsääntöisesti vähintään viisi vuotta työelämässä. Maisterikurssia edeltävä työelämävaihe tulisi-

kin nähdä orientoivana kokonaisuutena, jollaista mahdollisuutta mikään muu työnantaja ei pysty tarjoamaan.

Sotatieteiden maisterikurssi on rakenteeltaan tiivis kaksivuotinen paketti. Opintojen valinnaisuuksien hyödyntäminen sotataidon ja taktiikan pääaineopiskelijalle on vaikeaa. Muiden Maanpuolustuskorkeakoulun ainelaitosten tarjoamien kursseiden hyödyntäminen taktiikan tutkimuksen tukena on opiskelijalle käytännössä mahdotonta. Esimerkiksi tässä artikkelissa

esitelty taktiikan tutkimus olisi voitu pelkästään näkökulmaa muuttamalla suorittaa tekniikan laitoksen opinnäytetyönä.

Sotataidon ja taktiikan tutkimus on murroksen edessä. Opiskelijan näkökulmasta sotataidon ja taktiikan tutkimusprosessi ja sen opettaminen osataan. Haasteena on miten sotataidon ja taktiikan tutkimusta tullaan kehittämään siten, että siinä pystytään ottamaan huomioon edellä esitetyt ”piilevät” mahdollisuudet toiminnan kehittämisessä.